

Submitted: February 2018
Revised: October 2018
Accepted: October 2018

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTEYE UYUMUNDA PROBLEM ÇÖZMEYE DAYALI PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Arzu YÜKSEL²

Fatma ÖZ³

Özet

Araştırma, problem çözmeye dayalı psikoeğitim programının hemşirelik I. sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum ve problem çözme becerilerini algulamalarındaki değişimi değerlendirmek amacı ile tek gruplu ön test-son test desenli müdahale araştırması olarak yapılmıştır. Araştırma 46 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Psikoeğitim programında; kendini tanıma, farkındalık geliştirme, etkili problem çözme becerileri kazandırma ve olumlu davranışlar geliştirmeyi kapsayan konular toplam sekiz oturumda uygulanmıştır. Oturumlar haftada bir kez, yaklaşık 90 dakika süreyle dört ayrı grupta gerçekleştirilmiştir. Veriler; öğrenci bilgi formu, üniversite uyum ölçeği ve problem çözme envanteri ile her bir grupta ilk ve son oturumda toplanmıştır. Veriler SPSS 15.0 istatistik programı ile analiz edilmiş, değerlendirmede sayı-yüzdeler dağılımları, t testi, pearson korelasyon ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için testlerde $p < 0.05$ alınmıştır. Program sonunda öğrencilerin üniversite uyum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yükselmiş, problem çözme envanterinden aldıkları puanların ortalaması ise istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmıştır ($p < 0.05$). Psikoeğitim programı öncesi ($r = -.583, p < 0.05$) ve sonrası ($r = -.507, p < 0.05$) ÜUÖ ile PÇE arasında negatif yönde güçlü bir ilişki belirlenmiştir. ÜUÖ'den alınan puanlar yükseldikçe PÇE'den alınan puanların düştüğü saptanmıştır. Öğrencilerin problem çözme beceri algıları geliştikçe üniversiteye uyum düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Çalışmanın müdahale grubu üzerinde yapıldığı göz önünde tutularak, daha sonra yapılacak benzer çalışmaların kontrol grubu da içerecek biçimde, uygulanan psikoeğitim programı içeriğinin nitel çalışmalar yoluyla öğrencilerin gereksinimlerine yönelik olarak geliştirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Uyum, Problem Çözme, Hemşirelik Öğrencisi, Psikiyatri Hemşireliği.

THE EVALUATION OF THE PSYCHO EDUCATION PROGRAM'S EFFECTIVENESS BASED ON PROBLEM SOLVING ABOUT NURSING STUDENTS' ADAPTATION TO THE UNIVERSITY

Abstract

The research has been done as one-grouped pre-test-post-test patterned intervention study with the aim of evaluating the effectiveness of the psychoeducation program's on the first grade nursing students' adaptation to the university and change in perceiving problem-solving skills. The research has been effectuated with 46 nursing students. In the psychoeducation program, the subjects which consist of self-awareness, awareness development, effective problem solving skills and positive behaviour development are applied in total of eight sessions. The sessions are held once a week for about 90 minutes in four separate groups. The data is collected in the first and last session of each group with student information form, university adjustment scale and problem solving inventory. Data is analysed by SPSS 15.0 statistical program. Number-percentile distributions, t-test, Pearson correlation and Mann-Whitney U test are used in evaluation. At the end of the program, the average of the students' scores on the university adjustment scale have increased statistically and students' average score on the problem solving inventory significantly been decreased from a statistical point ($p < 0.05$). There has been determined a

¹ 22-24 Eylül 2011 tarihleri arasında düzenlenen I. Uluslararası V. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Aksaray Üniversitesi. Türkiye, arzuyuksel76@gmail.com

³ Prof. Dr. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi. Kıbrıs. fatmaenator@gmail.com

strong negative correlation between the UAS and PSI before the psychoeducation program ($r = -.583, p < 0.05$) and after ($r = -.507, p < 0.05$). It has been stated that the higher the scores from the UAS, the lower the scores from the PSI. It is observed that as the students' problem-solving skills perceptions evolve, the level of adaptation to the university seems to increase. it is recommended that the content of the applied psychoeducation program should be developed in accordance with the needs of the students through qualitative studies; considering that the work is done on the intervention group and so as to include the control group of similar studies to be carried out later.

Keywords: Adjustment, Problem Solving, Student of Nursing Department, Nursing of Psychiatry.

GİRİŞ

Çocukluk sonrası ve yetişkinliğe kadar süren hayat devresi ergenlik ya da gençlik olarak bilinir. Ergenlik genel olarak 12-24 yaşlar arası bir dönem olarak kabul edilir. Fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak çok önemli değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir (Hökelekli 2013). Çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olarak değerlendirilen insan yaşamındaki en kritik evrelerden birisi olan ergenlik dönemi, riskli ve olumsuz etkilenmelere çoğu zaman açıktır. Ergenlik döneminde olan birey; kendi bedeninde olan gelişim ve değişime uyum sağlamaya çalışırken, diğer taraftan da toplumun kendisinden beklentilerini karşılamak için, toplumsal rol ve kurallara uyum sağlamak durumunda kalmaktadır. Bu süreç çoğu zaman kolay olmamakta; gençler içe kapanma, çevreye uyumda zorlanma, aşırı endişe, kaygı, korku, panik, evden kaçma, okulu bırakma, alkol ve madde kullanma ve olumsuz cinsel deneyimler gibi sorunlar yaşayabilmektedirler (Yardım ve ark. 2007; Hökelekli 2013).

Yaşamın yeni bir dönemi olan üniversiteye başlangıç aynı zamanda ruhsal açıdan çalkantıların devam ettiği bir evredir. Bu öğrenciler, gençlik döneminin beraberinde getirdiği sorunlarla mücadele etmenin yanında yeni yaşamlarına uyum sağlama durumunda kalmaktadırlar. Ancak bu süreç çok kolay olmamakta ve öğrenciler; yeni bir şehir ortamında yaşamaya, üniversite hayatının farklılığına, çeşitli kültürlerden gelen kişilerle etkileşim kurmaya daha önce anne ve babası tarafından yapılan parayı ve zamanı yönetme gibi eylemlerin sorumluluğunu almaya ve yeni bir grup içine girme ihtiyacına bağlı olarak ortaya çıkan uyum problemleri yaşayabilmektedirler (Aktaş 1997, Beekhoven, Song & Van Hout 2004, Erdoğan, Şimşek & Şanlı 2005, Karahan ve ark. 2005, Özkan & Yılmaz 2010).

Üniversiteye uyum; öğrenci ile üniversite ortamı arasındaki karşılıklı etkileşime dayalı dinamik bir süreçtir. Üniversiteye sağlıklı uyum sağlayabilme; okul başarısı, yeteneklerin geliştirilmesi, yeni alışkanlıkların kazanılması, öğrencinin bireysel mutluluğu ve psikolojik sağlığı açısından önemlidir. Birinci sınıf üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, psikolojik durumun sağlıklı olması ve sosyal desteğin fazla olmasının öğrencilerin üniversiteye daha iyi uyum sağlamada katkısının olduğu saptanmıştır (Yalım 2007). Akbalık (1997), üniversite yaşamına uyumu yetersiz olan öğrencilerin okul başarılarının düşük olduğunu, rehberlik merkezlerine daha fazla başvurduklarını ve okulu döneminde bitirme konusunda sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Koç ve diğerleri (2004), kişilerarası ilişkilerde problemler yaşayan öğrencilerin akademik başarı oranlarının düşük olduğunu, Gerdes ve Mallincktot (1994), öğrencilerin üniversiteden ayrılmalarına akademik başarısızlıkları kadar, sosyal ve duygusal uyum sorunlarının da neden olduğunu belirtmiştir.

Hemşirelik öğrencileri de üniversite öğrencisi birer genç olmalarının yanı sıra, mesleki eğitimdeki ders ve uygulamaların gereği insan sağlığı ile ilgili bakım sorumluluğu üstlenmekte, bu sorumluluğu sürdürmeleri ve sağlık sorunları olan hastalarla yoğun ve teke tek iletişime girmeleri beklenmektedir. Öğrenci hemşireler bu uygulamalarda ayrıca, acı çekme, ağrı, ümitsizlik gibi olumsuz duygularla, kayıp ve ölüm olayları ile karşılaşmaktadırlar. Hemşirelerin bakım verici, koruyucu savunucu, yönetici, rehabilite edici, eğitici ve danışmanlık rollerinin öğrencilik yıllarından itibaren öğrenmeleri beklenmektedir (Erdemir 1998). Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin kendilerinden beklenen bu rolleri gerçekleştirebilmeleri için sosyal becerilerinin ve etkili problem çözme becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Ancak bazı öğrencilerin, etkili problem çözme becerisine sahip olmadıkları, eğitim yaşamının beraberinde getirdiği sorunlarla uygun baş edemedikleri ve zamanlarını etkili kullanıp sosyal yaşamlarını düzenleyemedikleri için ruhsal sağlıkları olumsuz yönde etkilenmektedir (Temel, Bahar & Çuhadar 2007). Tıp fakültesi ve sağlık yüksekokulu öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, her iki gruptaki öğrencilerde depresif belirti yaygınlığının yüksek olduğu ve sağlık yüksekokulu öğrencilerinin stresle baş etmede "pasif tarzları" daha çok kullandıkları saptanmıştır (Kaya, Genç, Kaya&Pehlivan 2007). Yapılan çalışmalarda, öğrencilerin sosyal uyumlarını ve akademik başarılarını etkileyeceği düşünülen problem çözme ve karar verme becerilerinin (Kaemmerer, Wellman & Hımburg 2002), iletişim becerilerinin (Yurttaş & Yetkin 2003), eleştirel düşünme düzeylerinin (Zaybak & Khorshid 2006, Öztürk & Ulusoy 2008, Bulut, Ertem & Sevil 2009) ve empatik iletişim becerilerinin (Kissal, Kaya & Koç 2016) yetersiz olduğu ve bu nedenle hasta ve aileleriyle iletişim kurmada güçlük yaşadıkları (Tutuk, Al & Doğan 2002) belirlenmiştir. Oysa farklı

gereksinimleri olan hasta ya da sağlıklı bireylere bakım verebilmek için; onların sorunlarını belirlemek, sorunlara yönelik girişimleri planlamak, uygulamak, değerlendirmek ve karşılaştıkları kriz durumlarıyla başa çıkabilmek için öğrencilerin etkin iletişim, problem çözüme, karar verme ve eleştirel düşünme becerilerini kazanmış olmaları beklenmektedir (Kelleci & Gölbaşı 2004, Uçan, Taşçı & Ovaoglu 2008). Ancak bu gereklilikler karşılandığında hemşirelik öğrencileri kendilerini bir meslek üyesi olarak görmede ve hastalarına kaliteli bakım sağlayabilmelerinde sorumluluk alabileceklerdir. Öğrencilerin bu bağlamda kişilerarası ilişkilerde olumlu davranışlar geliştirme ve problem çözüme becerisi algılarını artırarak okula uyumlarını kolaylaştırmada psikoeğitim programının etkili olacağı düşünülmektedir.

Psikoeğitim programları, öğrencilerin uyum düzeylerini artırmakla birlikte, onların okula devam etmesine yardımcı olmakta ve aynı zamanda akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Dale & Zych 1996, Akbalık 1997, Strage 2000). Öğrencilerin okullarına uyum ve okul başarıları üzerinde yararlı olduğu saptanan programlar incelendiğinde bu programların (Dale & Zych 1996), öğrencilere problem çözüme becerilerini kazandırma, etkili çalışma becerilerini zenginleştirme, akademik ilerlemelerini ve problemlerini takip etme, akran desteğinden faydalanma, kültürel aktivitelere katılmalarını destekleme, stres yönetimi gibi birçok öğeyi içerdiği görülmektedir. Bu programlar; söz edildiği gibi akademik başarıyı arttırmak için verimli çalışma becerileri kazandırmanın yanı sıra, kişilerarası ilişki ve kendini tanıma becerisine odaklanarak bireyi hem kişisel hem de sosyal olarak geliştirmeyi amaçlamaktadır. Hinkle (2004), üniversite birinci sınıf öğrencilerinin yaşadığı uyum sorunlarını belirlemek için yaptığı niteliksel çalışmasında; üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin akademik ve sosyal zorluklarla baş etmelerini geliştirici uyum programlarının yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Üniversite öğrencilerinin etkin problem çözüme, karar verme, iletişim ve eleştirel düşünme becerilerini kazanmalarında eğiticiler kadar akranlar da etkilidir. Grup içerisinde akranlarla birlikte olmak öğrencilerin sosyal gelişimi için önemlidir ve öğrencilerin yaşamını doğrudan etkileme gücüne sahiptir. Grup; güven duyabilme, kabul edilme, ait olma, grup üyeleriyle ve grup yöneticisi ile özdeşleşme gibi temel gereksinimleri karşılayabilme potansiyelini taşır ve bireylerin bağımsızlıklarını kazanabilme ve bireyselleşmelerinde önemli bir rol oynar. Grupla yapılan psikoeğitim programları bireylere yaşadıkları öfke, kaygı, yalnızlık, güvensizlik gibi birçok sorunun benzer ve ortak olduğunu gösterdiğinden bireylere eşitlik sağlamakta; bu yaşantıda yalnızca kendilerinin yaşadığını düşündükleri sorunların üstesinden gelebilmede yardımcı olabilmektedir. Grup süreci aynı zamanda umut aşılama, evrensellik, bilgi aktarımı, sosyalleşme becerilerinin geliştirilmesi, olumlu davranışlar kazanma, bağlılık ve kişilerarası öğrenme gibi terapötik etmenleri de içerdiğinden katılımcılara yararlı olmaktadır.

Üniversiteye yeni başlayan hemşirelik öğrencilerinin gençlik döneminin getirdiği sorunların yanı sıra özellikle sağlık bakım gereksinimi olan bireylere bakım verirken yaşanan güçlüklerle başa çıkabilmeleri önem kazanmaktadır. Bu amaçla, hemşirelik öğrencilerinin üniversiteye yeni başladıkları dönemde üniversite yaşamına uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla etkili problem çözüme becerileri kazandıracak psikoeğitim programı oluşturmanın yararlı olacağı düşünülmüştür. Bu psikoeğitim programı sayesinde kişilerarası ilişkilerde olumlu davranış gösterebilen, sorunlarla etkili başa çıkma becerileri kazanan öğrenciler sağlıklı, profesyonel ve başarılı bir hemşire neslini oluşturacak ve bu hemşirelerin verecekleri bakım da daha kaliteli olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada üniversiteye yeni başlayan öğrencilere problem çözüme dayalı psikoeğitim programı uygulanarak problem çözüme beceri algılarının ve üniversiteye uyumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Şekli

Araştırma, hemşirelik öğrencilerine uygulanan problem çözüme dayalı psikoeğitim programının üniversiteye uyum ve problem çözüme beceri algılarına etkisinin değerlendirilmesi amacıyla tek gruplu ön test-son test desenli müdahale araştırması olarak yapılmıştır (Can 2016).

Araştırmanın Hipotezleri

H₁ 1= Problem çözüme dayalı psikoeğitim programı öğrencilerin problem çözüme beceri algılarını olumlu yönde geliştirir.

H₁ 2= Problem çözüme dayalı psikoeğitim programı öğrencilerin üniversiteye uyumlarını olumlu yönde geliştirir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, bir devlet üniversitesinin Sağlık Yüksekokulunda eğitim gören I. sınıf hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümüne 2009-2010 öğretim yılında ilk kez kayıt yaptıran toplam 70 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya katılacak öğrencileri belirlemek için Kısa

Semptom Envanteri (Şahin, Batıgün & Uğurtaş 2002) toplam 70 birinci sınıf hemşirelik öğrencisine uygulanmıştır. Uygulanan bu envanterin puanları Statistical Package for Social Science (SPSS)'e girilerek analiz edilmiş, genel toplam puanları üzerinden sınıfın aritmetik ortalaması 52.39 olarak belirlenmiştir. Ortalamanın bir standart sapma ($SS=33.67$) değerinin üzerinde puana sahip olan öğrenciler psikolojik belirti düzeylerinin yüksek olması nedeniyle programa dahil edilmemiş, 51 öğrencinin programa katılmaya uygun olduğu belirlenmiştir. Öğrencilere araştırma hakkında bilgi verildikten sonra 3 öğrenci araştırmaya katılmayı reddetmiş ve gönüllü olan 48 öğrenci ile psikoeğitim programına başlanmıştır. Programın ilerleyen sürecinde oturlara devamsızlık yapan 2 öğrencinin verileri kapsam dışı bırakılmış, araştırma 46 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, I. sınıf 46 hemşirelik öğrencisinin bulgusuyla sınırlıdır.

Veri Toplama Araçları

Öğrenci Bilgi Formu: Bu formun oluşturulmasında, araştırmacılar tarafından öğrencilerin üniversiteye uyum ve problem çözme beceri algılarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler belirlenmiştir. Bu değişkenler; cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, üniversiteye gelmeden önce yaşadığı yer, üniversite öğrenimi sırasında kaldığı yer, kardeş sayısı, hemşirelik bölümünü kendi isteğiyle tercih etme durumu, anne-babanın sağ olup olmadığı, anne ve babanın eğitim durumu, anne ve babanın mesleği, anne ve babanın tutumunu algılama biçimidir.

Üniversiteye Uyum Ölçeği (ÜÜÖ): Akbalık (1997) tarafından üniversite öğrencilerinin akademik çevreye uyumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. “Sosyal Uyum (SU)” ve “Akademik Uyum (AU)” olmak üzere iki alt boyuttan oluşan ölçekte toplam 31 madde bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddelere verilen “bana tamamen uyuyor”, “bana oldukça uyuyor”, “bana biraz uyuyor” ve “bana hiç uymuyor” şeklindeki yanıtlar 1’den 4’e kadar derecelendirilerek puanlanmaktadır. Ölçeğin puanlamasında, seçeneklerin sayısal değerleri toplanarak toplam puan ve alt ölçek puanları elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek toplam puan 124, en düşük toplam puan ise 31’dir. AU alt ölçeğinden en düşük puan 5, en yüksek puan 20; SU alt ölçeğinden en düşük puan 26, en yüksek puan ise 104’tür. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, uyum düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .90’dır, bu çalışmaya ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise .73 olarak bulunmuştur.

Problem Çözme Envanteri (PÇE): Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilen PÇE, Savaşır ve Şahin (1997) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bireyin problem çözme becerilerini algılayışını ölçen 35 maddeden oluşan envanter, 1-6 arası puanlanan likert tipi bir ölçektir. Her madde için bireylere kendilerinin hangi sıklıkta ölçek maddelerindeki gibi davrandıkları sorulmaktadır. Bu maddelere katılma derecelerini belirleyen seçenekler “Her zaman böyle davranırım”, “Çoğunlukla böyle davranırım”, “Sık sık böyle davranırım”, “Ender olarak böyle davranırım” ve “Hiçbir zaman böyle davranmam” şeklindedir. Envanterin Problem Çözme Yeteneğine Güven (PÇYG), Yaklaşma Kaçınma (YK) ve Kişisel Kontrol (KK) üç alt ölçeği bulunmaktadır. Alınan yüksek puan, problemler karşısında etkili çözümler bulamamayı, problem çözme düzeyinin düşük düzeyde olduğunu; düşük puan ise problem çözüme etkin olduğunu ve başarılı problem çözme becerilerine sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur, bu çalışmaya ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .85 olarak belirlenmiştir.

Ön Uygulama

Öğrenci bilgi formunun anlaşılabilirliğini ve uygulama süresini belirlemek için araştırmanın yapılacağı sağlık yüksekokulu ile benzer özellikler taşıyan farklı bir devlet üniversitesi Sağlık Yüksekokulu hemşirelik bölümü 1. sınıf öğrencilerinden gönüllü 20 öğrenciye 4 Mart 2010 tarihinde ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda öneriler doğrultusunda bilgi formunda yer alan sorulara son şekli verilmiştir.

Araştırmanın Uygulanması

Araştırma kapsamına, araştırma kriterlerine uygun bulunan ve araştırmaya katılmayı kabul ettiğini yazılı onam ile bildiren gönüllü 48 öğrenci alınmıştır. Bu öğrencilerle psikoeğitim programının yapılacağı gün, saat ve yer konusunda anlaşma sağlanarak gruplar belirlenmiştir. Psikoeğitim programında; kendini tanıma, farkındalık geliştirme, etkili problem çözme becerileri kazandırma ve olumlu davranışlar geliştirmeyi kapsayan konular toplam sekiz oturumda uygulanmıştır. Oturumlar haftada bir kez 8 Mart-6 Mayıs 2010 tarihleri arasında yaklaşık 90 dakika süreyle ara verilmeden dört ayrı grupta ve 12’şer öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Sınıfın içinde sandalyeler daire şeklinde öğrencilerin birbirini tam olarak görebilecekleri şekilde yerleştirilmiştir.

Psikoeğitim programı; problem çözme becerisi kazandırma ve üniversiteye uyuma uygun olarak oluşturulan örnek olaylar üzerinden tartışılarak, gruplar içinde rol oyunları ile canlandırılarak, konuya katkı sağlayabileceği düşünülen film, kitap vb. materyallerle desteklenerek yürütülmüştür. İlk oturumda öğrencilerle tanışma, grup kurallarının belirlenmesi ve programın işleyişi hakkında bilgi verilmiştir. Sonraki 3 oturumda öğrencilerin kendi

farkındalıklarını geliştirme, hayır diyebilme ve olumlu kişilerarası ilişkiler kurmayı geliştirme konuları ele alınmıştır. Daha sonraki 3 oturumda problem çözme becerisi kazandırma ve uyum üzerinde çalışılmış, son oturumda ise öğrencilerin geçmiş, bugün ve geleceğe ilişkin düşünceleri paylaşılarak genel bir değerlendirme yapılmış ve program sonlandırılmıştır. Programın uygulanmasında her grubun ilk ve son oturumunda öğrenciler ÜÜÖ ve PÇE'ni ortalama 25-30 dakika içinde doldurmuştur.

Araştırmanın Etik Boyutu

Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan (Karar No:2010/431-586) etik kurul izni alınmıştır. Araştırmanın ön uygulamasının (Karar No:2010/08-364) ve araştırmanın (Karar No:2010/07) yapıldığı Sağlık Yüksekokulu müdürlüklerinden gerekli izinler alınmıştır. Çalışmaya başlamadan önce öğrencilere programın amacı ve çalışma planına ilişkin bilgi verilmiş ve yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 15 istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci ve ailelerinin tanımlayıcı özelliklerinin değerlendirilmesinde sayı kullanılmıştır. ÜÜÖ ve PÇE'den alınan ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırmaları için t testi kullanılmıştır. Öğrencilerin ÜÜÖ ve PÇE öntest-öntest; sontest-sontest puanları arasındaki ilişki için pearson korelasyon testi yapılmıştır.

Psikoeğitim programı öncesi ve sonrası ÜÜÖ toplam puan, akademik ve sosyal uyum alt ölçeği; PÇE toplam puan, PÇYG, KK ve YK alt ölçeği ön test ve son test puan ortalamaları ile öğrencilerin cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, anne ve baba tutumları arasındaki farkın belirlenmesinde ise Mann Whitney U testi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için testlerde $p < 0.05$ alınmıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=46).

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	35	76.1
Erkek	11	23.9
Mezun Olunan Okul		
Genel Lise	25	54.3
Anadolu Lise	21	45.7
Yaşanan Yer		
Büyükşehir	17	37.0
Şehir	14	30.4
Köy-İlçe	15	32.6
Kardeş Sayısı		
Bir	2	4.3
İki	9	19.6
Üç	16	34.8
Dört	13	28.3
Beş ve yukarı	6	13.0
Kaçıncı Çocuk Olduğu		
Birinci	18	39.1
İkinci	19	41.3
Üçüncü	6	13.1
Dördüncü	2	4.3
Altıncı	1	2.2
Okulu Tercih Etmeye Yönelik İfadesi		
İsteyerek	25	54.3
İstemeyerek	21	45.7
Şu An Kaldığı Yer		
Arkadaşlarıyla evde	17	37
Özel yurttta	15	32.6
Devlet yurdunda	14	30.4
Kendi İfadesiyle Ailesinin Ekonomik Durumu		
İyi	5	10.9
Orta	39	84.8
Kötü	2	4.3

Kredi /Burs Alma Durumu		
Kredi Alan	26	56.5
Burs Alan	14	30.5
Burs/kredi Almayan	6	13.0
Kendi İfadesiyle Ekonomik Durumu		
Yeterli	33	71.7
Yetersiz	13	28.3
Sosyal Aktiviteye Katılımla İlgili İfadeleri		
Katılıyorum	14	30.4
Katılmıyorum	32	69.6
Toplam	46	100

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Öğrencilerin çoğunluğunun (35 kişi) kız olduğu, 25’inin genel lise ve 21’inin anadolu lisesi mezunu olduğu, 31 öğrencinin şehirde yaşadığı, 29’unun 3 ve 4 kardeşe sahip olduğu ve 19’unun ise evin 2. çocuğu olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin 25’i bölüme isteyerek geldiklerini, 17’si arkadaşları ile birlikte evde yaşadıklarını, 15’i özel yurttan, 14’ü ise devlet yurdunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu (39 kişi) ailelerinin ekonomik durumlarını “orta” düzey olarak değerlendirmiş, kredi (26 kişi) ve burs (14 kişi) aldıklarını belirtmişlerdir. 33 öğrenci ise kendi ekonomik gelirini “yeterli” olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerden yalnızca 14’ü herhangi bir sosyal aktiviteye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2. Öğrenci Ailelerinin Tanıtıcı Özellikleri (n=46).

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Annenin Yaşama Durumu		
Yaşayan	45	97.8
Yaşamayan	1	2.2
Babanın Yaşama Durumu		
Yaşayan	43	93.5
Yaşamayan	3	6.5
Annenin Eğitim Durumu(n:45)*		
Lise	7	15.5
İlköğretim	34	75.6
Okur-Yazar	4	8.9
Annenin Mesleği		
Ev Hanımı	43	93.5
Memur	3	6.5
Babanın Eğitim Durumu (n:43)**		
Üniversite	10	23.3
Lise	10	23.3
İlköğretim	23	53.4
Babanın Mesleği		
Serbest (Şoför, esnaf, terzi vb.)	25	54.3
Memur	11	23.9
Emekli	10	21.8
Anne Tutumunu Algılama Durumu (n:45)*		
Demokratik Olduğunu İfade Eden	18	40
Demokratik Olmadığını İfade Eden	27	60
Baba Tutumunu Algılama Durumu (n:43)**		
Demokratik Olduğunu İfade Eden	24	55.8
Demokratik Olmadığını İfade Eden	19	44.2
Toplam	46	100

*Annesi sağ olanlar alınmıştır.

**Babası sağ olanlar alınmıştır.

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerine ilişkin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun anne (45 kişi) ve babalarının (43 kişi) sağ olduğu, 34’ünün annelerinin ilköğretim, babalarının ise ilköğretim (23 kişi) ve lise (10 kişi) mezunu olduğu, annelerin çoğunluğunun (43 kişi) ev hanımı, babalarının ise serbest çalıştıkları (25 kişi) saptanmıştır. Öğrencilerin anne ve babalarının tutumlarını algılamalarına bakıldığında ise, öğrencilerin 18’i annelerinin tutumlarını, 24’ü ise babalarının tutumlarını demokratik olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3. Öğrencilerin Üniversite Uyum Ölçeği ve Alt Ölçeklerden Aldıkları Ön Test ve Son Test Puan Ortalamaları (n=46).

Üniversite Uyum Ölçeği	Test Puan Ortalamaları			
	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	İstatistik t	p
ÜÜÖ Toplam Puanı	91.65 ± 8.59	101.09 ± 10.93	0.595	0.001
Akademik Uyum Alt Ölçeği	12.80 ± 3.75	14.96 ± 2.92	0.717	0.001
Sosyal Uyum Alt Ölçeği	78.85 ± 8.24	86.13 ± 10.55	0.588	0.001

Tablo 3’de öğrencilerin psikoeğitim programı öncesi ve sonrası ÜÜÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları görülmektedir. Öğrencilerin uyum ölçeği toplam puan ortalaması program öncesi 91.65 ± 8.59 iken program sonrası 101.09 ± 10.93 olarak, program öncesi 12.80 ± 3.75 olan AU alt ölçeği puan ortalaması program sonrası 14.96 ± 2.92 olarak, SU alt ölçeği puan ortalaması ise program öncesinde 78.85 ± 8.24 iken program sonrası 86.13 ± 10.55 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin her üç boyutundaki bu değişimler istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0.05).

Tablo 4. Öğrencilerin Problem Çözme Envanteri ve Alt Ölçeklerden Aldıkları Ön Test ve Son Test Puan Ortalamaları (n=46).

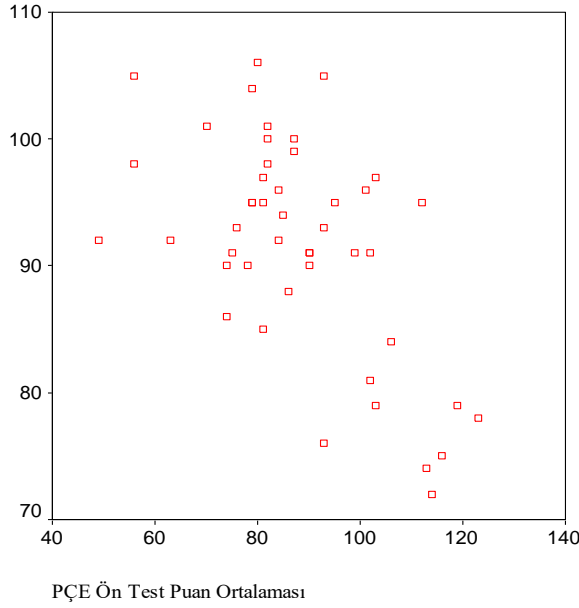
Problem Çözme Envanteri	Test Puan Ortalamaları			
	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	İstatistik t	p
PÇE Toplam Puanı	87.98 ± 16.58	71.30 ± 12.60	0.691	0.001
Yaklaşma/Kaçınma	44.67 ± 10.07	36.15 ± 8.22	0.542	0.001
Problem Çözme Yeteneğine Güven	27.59 ± 7.57	21.26 ± 5.48	0.581	0.001
Kişisel Kontrol	15.72 ± 2.39	13.70 ± 3.06	0.064	0.673

Tablo 4’te öğrencilerin psikoeğitim programı öncesi ve sonrası PÇE ve alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları yer almaktadır. PÇE toplam puan ortalaması program öncesi 87.98 ± 16.58 iken program sonrası 71.30 ± 12.60 olarak belirlenmiştir. Aradaki bu fark ise istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0.05). Öğrencilerin psikoeğitim programı öncesi 44.67±10.07 olan YK alt ölçeği puan ortalaması program sonrası 36.15 ± 8.22 olarak belirlenmiştir ve bu değişim istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05). Benzer şekilde, PÇYG alt ölçeğinden, program öncesi 27.59 ± 7.57 ortalama puan alırken program sonrası bu puan 21.26 ± 5.48 olarak bulunmuştur. Bu değişim de istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0.05). KK alt ölçeğinde ise program öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir değişim saptanmamıştır (p>0.05).

Tablo 5. Psikoeğitim Programı Öncesi Üniversite Uyum Ölçeği İle Problem Çözme Envanteri Arasındaki İlişki (n=46).

	Üniversite Uyum Ölçeği	Problem Çözme Envanteri
Ölçek ve Envanter		
Üniversite Uyum Ölçeği		
r		1
p		.583
Problem Çözme Envanteri		
r	-.583	1
p	.000	

Grafik 1. Psikoeğitim Programı Öncesi Üniversite Uyum Ölçeği İle Problem Çözme Envanteri Arasındaki İlişki (n=46).

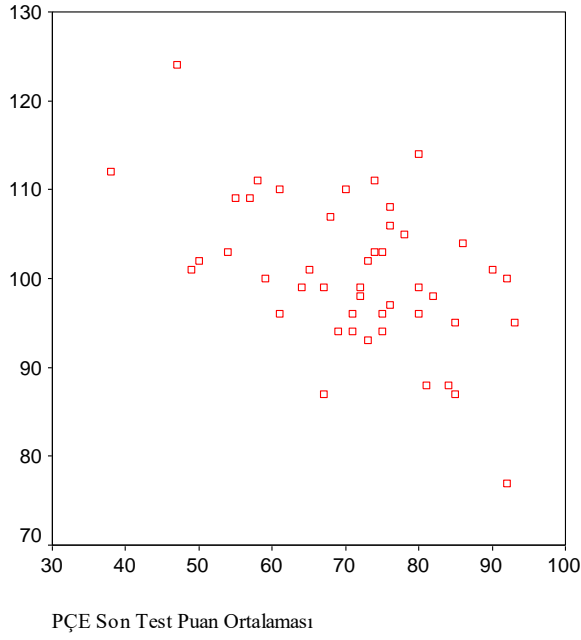

Tablo 5 ve Grafik 1’de psikoeğitim programı öncesi ÜUÖ ile PÇE arasındaki ilişki yer almaktadır. ÜUÖ ile PÇE arasında negatif yönde güçlü bir ilişki ($r = -.583, p < 0.05$) olduğu belirlenmiştir. Tabloda ÜUÖ’den alınan puanlar yükseldikçe PÇE’den alınan puanların düştüğü görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin problem çözme becerisi algıları geliştikçe üniversiteye uyum düzeylerinin de arttığını göstermektedir.

Tablo 6. Psikoeğitim Programı Sonrası Üniversite Uyum Ölçeği İle Problem Çözme Envanteri Arasındaki İlişki (n=46).

		Üniversite Uyum Ölçeği	Problem Çözme Envanteri
Ölçek ve Envanter			
Üniversite Uyum Ölçeği			
	r	1	-.507
	p		.000
Problem Çözme Envanteri			
	r	-.507	1
	p	.000	

Grafik 2. Psikoeğitim Programı Sonrası Üniversite Uyum Ölçeği İle Problem Çözme Envanteri Arasındaki İlişki (n=46).

Tablo 6 ve Grafik 2’de psikoeğitim programı sonrası ÜUÖ ile PÇE arasındaki ilişki yer almaktadır. ÜUÖ ile PÇE arasında negatif yönde güçlü bir ilişki ($r = -.507$, $p < 0.05$) belirlenmiştir. Bu bulgu, ÜUÖ’den alınan puanlar yükseldikçe PÇE’den alınan puanların düştüğünü göstermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin problem çözme becerisi algıları geliştikçe üniversiteye uyum düzeylerinin de arttığı anlamına gelmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin; cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre üniversite uyum ölçeği ve alt ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puan ortalamaları.

	Üniversite Uyum Ölçeği Puan Ortalamaları					
	ÜÜÖ Toplam Puan		Akademik Uyum Alt Ölçeği		Sosyal Uyum Alt Ölçeği	
	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$
Cinsiyet						
Kadın (n:35)	90.86±8.70	100.37±11.28	12.37±3.89	14.91±3.08	78.49±8.23	85.46±10.96
Erkek (n:11)	94.18±8.08	103.36±9.85	14.18±3.03	15.09±2.47	80.00±8.57	88.27±9.27
Z*	1.432	2.192	1.152	0.130	0.606	2.336
p	0.152	0.028	0.249	0.896	0.545	0.019
Mezun Olunan Lise						
Anadolu Lisesi (n:21)	91.57±9.28	101.52±8.02	12.14±4.17	14.90±3.08	79.43±8.13	86.62±6.45
Genel Lise (n:25)	91.72±8.17	100.72±13.04	13.36±3.34	15.00±2.84	78.36±8.46	85.72±13.19
Z*	0.210	0.773	0.976	0.123	0.331	0.917
p	0.834	0.440	0.329	0.902	0.740	0.359
Sosyal Aktiviteye Katılma Durumu						
Katılan (n:14)	96.07±6.65	106.14±14.45	13.00±3.26	14.50±1.83	83.07±5.58	91.64±14.17
Katılmayan (n:32)	89.72±8.71	98.88±8.32	12.72±3.99	15.16±3.29	77.00±8.59	83.72±7.60
Z*	2.344	1.781	0.120	1.208	2.163	2070
p	0.019	0.075	0.904	0.227	0.031	0.038
Anne Tutumunu Algılama Durumu						
Demokratik (n:18)	91.17±8.00	99.44±8.78	12.61±3.87	14.61±3.20	78.56±8.61	84.83±8.47
Demokratik Olmayan (n:27)	92.56±8.69	101.70±12.15	12.85±3.79	15.04±2.71	79.70±7.48	86.67±11.89
Z*	0.905	0.081	0.291	0.516	0.371	0.197
p	0.365	0.935	0.771	0.606	0.710	0.843
Baba Tutumunu Algılama Durumu						
Demokratik (n:24)	94.17±7.19	104.71±11.89	13.25±3.07	14.96±2.74	80.92±7.53	89.75±11.97
Demokratik Olmayan (n:19)	88.79±9.39	96.47±7.51	11.68±4.28	14.89±3.14	77.11±8.48	81.58±6.64
Z*	1.421	2.437	1.218	0.335	1.420	2.721
p	0.155	0.015	0.223	0.738	0.126	0.007

* Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 7’de öğrencilerin cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre psikoeğitim programı öncesi ve sonrası ÜÜÖ toplam puanı ve akademik ve sosyal uyum alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları görülmektedir.

Kız öğrencilerin program öncesi ÜÜÖ, akademik ve sosyal uyum alt ölçek ön test puan ortalamaları sırasıyla 90.86 ± 8.70 , 12.37 ± 3.89 , 78.49 ± 8.23 iken, program sonrası puan ortalamaları ise 100.37 ± 11.28 , 14.91 ± 3.08 , 85.46 ± 10.96 olarak belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin ise program öncesi ÜÜÖ ön test puan ortalaması 94.18 ± 8.08 , akademik ve sosyal uyum alt ölçek ön test puan ortalamaları ise 14.18 ± 3.03 , 80.00 ± 8.57 olarak saptanmıştır. Program sonrası ÜÜÖ, akademik ve sosyal uyum alt ölçek son test puan ortalamaları sırasıyla 103.36 ± 9.85 , 15.09 ± 2.47 , 88.27 ± 9.27 olarak belirlenmiştir. ÜÜÖ ve SU alt ölçeği son test puan ortalamaları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanırken ($p < 0.05$), diğer ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerin mezun olunan okula göre program sonrası ÜÜÖ, akademik ve sosyal uyum alt ölçeği puan ortalamaları program öncesine göre yükselmiştir. Ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarında mezun olunan okula göre anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerin sosyal aktiviteye katılma durumlarına göre katılan öğrencilerin program öncesi ÜÜÖ puan ortalaması 96.07 ± 6.65 iken, katılmayan öğrencilerin 89.72 ± 8.71 ’dir ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0.05$). Program öncesi sosyal aktiviteye katılan öğrencilerin, akademik puan ortalamaları 13.00 ± 3.26 ve SU alt ölçek puan ortalamaları 83.07 ± 5.58 iken, program sonrasında akademik (14.50 ± 1.83) ve sosyal uyum alt ölçek puan ortalamalarında (91.64 ± 14.17) artış belirlenmiştir. Program öncesinde sosyal aktiviteye katılmayan öğrencilerin akademik puan ortalamaları 12.72 ± 3.99 ve SU alt ölçek puan ortalamaları 77.00 ± 8.59 ’dur. Program sonrasında ise akademik (15.16 ± 3.29) ve sosyal uyum alt ölçek puan ortalamalarında (83.72 ± 7.60) artış belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal aktiviteye katılma durumlarına göre SU alt ölçeği ön test ve son test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır ($p < 0.05$).

Öğrencilerin anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre program sonrasında ÜÜÖ toplam puan, akademik ve sosyal uyum alt ölçeği puan ortalamaları program öncesine göre yükselmiştir. Baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin program sonrası ÜÜÖ puan ortalaması 104.71 ± 11.89 iken, baba tutumlarını demokratik algılamayan öğrencilerin puan ortalaması ise 96.47 ± 7.51 olarak saptanmıştır. Aradaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0.05$). Baba tutumlarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin program sonrası SU alt ölçek puan ortalaması 89.75 ± 11.97 iken demokratik algılamayan öğrencilerin puan ortalaması ise 81.58 ± 6.64 olarak saptanmıştır ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0.05$).

Tablo 8. Öğrencilerin; cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre problem çözme envanteri ve alt ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puan ortalamaları.

	Problem Çözme Envanteri Puan Ortalamaları							
	PÇE Toplam Puanı		KK		PÇYG		YK	
	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$
Cinsiyet								
Kadın (n:35)	89.71±16.17	72.69±11.28	15.94±2.47	13.97±3.17	28.60±7.06	21.89±5.25	45.17±10.29	36.57±7.77
Erkek (n:11)	82.45±17.42	66.91±15.94	15.00±2.05	12.82±2.64	24.36±8.57	19.27±5.98	43.09±9.62	34.82±9.82
Z*	1.237	1.134	1.094	0.855	1.497	1.474	0.580	0.813
p	0.216	0.257	0.274	0.392	0.134	0.140	0.562	0.416
Mezun Olunan Lise								
Anadolu Lisesi (n:21)	92.43±14.17	71.86±11.47	16.43±2.06	13.86±2.83	27.05±7.40	20.00±4.38	48.95±8.69	37.57±8.42
Genel Lise (n:25)	84.34±17.79	70.84±17.70	15.12±2.52	13.56±3.29	28.04±7.83	22.32±6.14	41.08±9.88	34.96±8.03
Z*	1.788	0.419	1.495	0.522	0.321	1.008	2.637	0.984
p	0.074	0.675	0.135	0.602	0.749	0.314	0.008	0.325
Sosyal Aktiviteye Katılma Durumu								
Katılan (n:14)	84.71±16.43	70.00±12.90	14.43±2.56	13.79±2.99	25.21±6.22	20.00±5.68	45.07±10.00	35.57±8.34
Katılmayan (n:32)	89.41±16.70	71.88±12.64	16.28±2.11	13.66±3.14	28.63±7.96	21.81±5.38	44.50±10.25	36.41±8.29
Z*	0.812	0.454	1.969	0.036	1.256	0.911	0.012	0.383
p	0.417	0.650	0.049	0.971	0.209	0.362	0.990	0.702
Anne Tutumunu Algılama Durumu								
Demokratik (n:18)	85.39±16.63	71.22±11.85	16.33±2.38	13.11±3.32	26.89±7.19	21.78±4.26	42.17±10.84	36.33±9.23
Demokratik Olmayan (n:27)	89.52±16.94	71.04±13.42	15.26±2.38	14.15±2.90	28.30±7.93	20.89±6.30	45.96±9.40	35.67±7.57
Z*	1.229	0.046	1.394	1.446	1.080	0.361	1.217	0.035
p	0.219	0.963	0.163	0.148	0.280	0.718	0.224	0.972
Baba Tutumunu Algılama Durumu								
Demokratik (n:24)	84.50±10.57	71.21±10.95	15.33±2.53	13.58±2.65	26.29±4.80	20.83±5.92	42.88±6.99	36.42±8.24
Demokratik Olmayan (n:19)	91.90±20.23	73.05±13.24	16.11±2.38	14.16±3.35	29.21±8.86	22.21±4.55	46.58±12.63	36.68±8.21
Z*	1.530	0.526	1.322	1.133	0.932	0.651	1.358	0.258
p	0.126	0.599	0.186	0.257	0.352	0.515	0.174	0.797

*Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 8’de öğrencilerin cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre psikoeğitim programı öncesi ve sonrası PÇE ve alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları görülmektedir.

Kız öğrencilerin program öncesi PÇE puan ortalaması 89.71±16.17, kişisel kontrol alt ölçeği 15.94±2.47, PÇYG alt ölçeği 28.60±7.06 ve yaklaşma/kaçınma alt ölçeği puan ortalaması 45.17±10.29 iken, program sonrası PÇE (72.69±11.28), KK alt ölçeği (13.97±3.17), PÇYG alt ölçeği (21.89±5.25) ve YK alt ölçeği (36.57±7.77) puan ortalamaları azalmıştır. Erkek öğrencilerin PÇE, KK, PÇYG ve YK alt ölçek puan ortalamaları sırasıyla 82.45±17.42, 15.00±2.05, 24.36±8.57, 43.09±9.62 iken, program sonrası puan ortalamaları ise 66.91±15.94, 12.82±2.64, 19.27±5.98, 34.82±9.82’te düşmüştür. Sonuç olarak cinsiyete göre envanter ve alt ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anadolu lisesinden mezun olan öğrencilerin program öncesi PÇE puan ortalaması 92.43±14.17, KK alt ölçeği 16.43±2.06, PÇYG alt ölçeği 27.05±7.40 ve YK alt ölçeği puan ortalaması 48.95±8.69 iken, program sonrası bu puan ortalamaları envanter ve alt ölçeklerde düşmüştür. Genel lise mezunu öğrencilerin PÇE, KK, PÇYG ve YK alt ölçek puan ortalamaları sırasıyla 84.34±17.79, 15.12±2.52, 28.04±7.83, 41.08±9.88 iken, program sonrası puan ortalamalarının sırasıyla 70.84±17.70, 13.56±3.29, 22.32±6.14, 34.96±8.03’e düştüğü görülmektedir. Mezun olunan liseye göre YK alt ölçeği ön test puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanırken ($p<0.05$), diğer alt ölçekler ve envanter toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Sosyal aktiviteye katılan öğrencilerinin program öncesi PÇE puan ortalamaları 84.71±16.43, KK alt ölçeği 14.43±2.56, PÇYG alt ölçeği 25.21±6.22 ve YK alt ölçeği puan ortalaması 45.07±10.00 iken, program sonrası PÇE (70.00±12.90), KK alt ölçeği (13.79±2.99), PÇYG alt ölçeği (20.00±5.68) ve YK alt ölçeği (35.57±8.34) puan ortalamaları olarak saptanmıştır. Sosyal aktiviteye katılmayan öğrencilerin PÇE, KK, PÇYG ve YK alt ölçek puan ortalamaları sırasıyla 89.41±16.70, 16.28±2.11, 28.63±7.96, 44.50±10.25 iken, program sonrası puan ortalamaları ise 71.88±12.64, 13.66±3.14, 21.81±5.38, 36.41±8.29 olarak belirlenmiştir. Sosyal aktiviteye katılma durumuna göre KK alt ölçeği ön test puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanırken ($p<0.05$), diğer alt ölçekler ve envanter toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre program sonrası PÇE ve alt ölçeklerin puan ortalamaları program öncesine göre düşmüştür. Anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre envanter ve alt ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Araştırmada, problem çözmeye dayalı psikoeğitim programına katılan öğrencilerin, akademik, sosyal ve üniversiteye uyum (toplam) puan ortalamaları son test ölçümlerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmıştır (Tablo 3).

Psikoeğitim programı sonunda akademik, sosyal ve üniversiteye uyum puanlarındaki artışın programın, öğrencilerin üniversite ortamını daha olumlu algılamalarına ve bu ortama daha sağlıklı uyum sağlamalarına katkıda bulunduğunun göstergesi olduğu söylenebilir. Bu bulgu ile literatür bulguları benzerlik göstermektedir (Akbalık 1997, Gerdes & Malinckrodt 1994, Dale & Zych 1996, Lamothe 1995, Brigham, Moseley, Sneed & Fisher 1994, Hoffman 2000, Pratt, Bowers, Terzian & diğer. 2000). Aynı zamanda psikoeğitim programının ardından meydana gelen değişim, öğrenci ifadelerine de yansımıştır. Psikoeğitim programının son oturumunda öğrencilere programa katılmadan önce ve programın sonunda üniversite yaşantılarını algılamalarının nasıl değiştiğini kendi ifadeleriyle yazılı olarak anlatmalarını istenmiştir. Öğrenciler psikoeğitim programının sonunda, psikoeğitim öncesindeki üniversite yaşantılarını “çekilmez, pişmanlık”, “iyi değil, sıkılıyorum”, “uyum sorunun olduğu bir yer”, “kendimi ifade etmede zorlandığım yer”, “kararsız ve korku dolu yer” şeklinde ifade ederlerken, program sonrası “pişmanlık bitti ve akademik kariyer yapma kararı aldım”, “alıştım”, “uyum sorunun bitti ve grup sayesinde çevrem gelişti”, “kendimi ifade edebildiğim ve uyum sürecimin daha da geliştiği yer”, “daha mutlu ve güvende hissettiğim yer” şeklinde ifade etmişlerdir. Psikoeğitim programı öncesi ve sonrasında ÜÜÖ ile belirlenen durum, öğrenci ifadeleri ile de örtüşmektedir. Bu bağlamda problem çözmeye dayalı psikoeğitim programının öğrencilerin üniversiteye uyumunu olumlu yönde geliştirdiği söylenebilir.

Bununla birlikte, uyum programları öğrencilerin üniversiteye uyumunu artırmada her zaman etkili olmamaktadır (Martin & Dixon 1994, Sevim & Yalçın 2006). Martin & Dixon (1994)’in gerçekleştirdikleri çalışmada, üç yıl boyunca her dönem sonunda öğrencilerin okula uyumları ölçülmüş fakat uyum puanlarında istatistiksel olarak bir anlamlı düzeyde bir farklılık gözlenmemiştir. Benzer şekilde Sevim ve Yalçın (2006) tarafından yapılan çalışmada, kısa süreli oryantasyon programının öğrencilerin üniversiteye uyumlarına etkisi incelenmiş ve oryantasyon programına devam eden öğrencilerle devam etmeyen öğrenciler arasında üniversiteye uyum, akademik uyum ve sosyal uyum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin uyumlarına ilişkin yapılan araştırmalar, üniversiteye uyumda sorun yaşayan öğrencilerin okul başarılarının düşük olduğu, psikolojik danışmanlık birimlerine başvurularının fazla olduğu ve bu öğrencilerin

okulu döneminde bitirme konusunda sorun yaşadıkları belirtilmektedir (Aktaş 1997, Erdoğan, Şimşek & Şanlı 2005, Karahan, Sardogan, Özkamalı & Dicle 2005, Beekhoven, De Song & Van Hout 2004, Özkan & Yılmaz 2010). Bu nedenle, öğrencilerin üniversiteye başladıkları dönemde yaşadıkları güçlüklerle etkili baş edebilmeleri ve yeni yaşam koşullarına sağlıklı uyum sağlayabilmeleri için bu tür uyum programlarına gereksinim vardır. Uyum programları öğrencilerin ilk günlerde karşılaşabilecekleri sorunları çözebilmelerine, üniversite ortamına uyum sağlamalarına ve akademik çalışmalarına daha istekli, aktif, verimli bir şekilde katılabilmelerini sağlar. Psikoeğitim programlarının üniversiteye yeni kayıt yaptıran öğrencilere, özellikle eğitim dönemlerinin ilk yılında uygulanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Problem çözmeye dayalı psikoeğitim programı sonunda öğrencilerin PÇE toplam puan, YK ve PÇYG alt ölçekleri puan ortalamalarında son test ölçümlerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşme, KK alt ölçeği puan ortalamasında ise istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte son test ölçümünde azalma görülmüştür (Tablo 4).

Psikoeğitim programı sonunda PÇE ve alt ölçek puanlarındaki düşüş, psikoeğitim programının öğrencilerin problem çözme beceri algılarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları öğrencilerin problem çözme beceri algılarında olumlu değişimlere ve çalışmalara katılanların ilk aşamadaki problem çözme becerilerini olumlu yönde geliştirdiklerini belirten literatür bulguları ile benzerlik göstermektedir (Söylemez 2002, Altun 2003, Wang, Kao Lo, & Ku 2004, Özkök 2005, Lee & Brysiewicz 2008). Psikoeğitim programının ardından problem çözme beceri algılarında meydana gelen değişim öğrenci ifadelerinde de görülmektedir. Psikoeğitim programının son oturumunda öğrencilere programa katılmadan önce ve programın ardından üniversite yaşantılarını algılamalarının nasıl değiştiği daha öncede belirtildiği gibi sorulmuştur. Öğrenciler psikoeğitim programına katılmadan önce üniversite yaşantılarında karşılaştıkları sorunları “zor”, “iletişimde problem var”, “çok daha zor”, “farkında olmadan yaşamak”, “okulu sadece bir şekilde bitirmek” şeklinde çözümsüzlüğü ifade ederlerken, psikoeğitim programından sonra problem çözümüne yönelik “zorluklarla baş edebilme”, “kabullenme”, “okulu ve mesleği benimseme”, “sorunlarını çözmeye”, “olaylara pozitif bakabilme”, “düşünerek ve farkında olarak yaşam”, “daha anlamlı bir şeyler kazanarak okulu bitirmek ve ilerisi için güzel amaçlar belirlemek” şeklindeki ifadeleri kullanmışlardır. Böylece, program öncesi ve sonrasında PÇE ile belirlenen durum, öğrenci ifadeleri ile de desteklenmektedir. Yani, problem çözmeye dayalı psikoeğitim programı öğrencilerin problem çözme beceri algılarını olumlu yönde geliştirmektedir.

Bilindiği gibi problem çözme öğrenebilen ve deneyimlerle geliştirilebilen bir beceridir. Yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında problem çözme beceri algısının eğitim yoluyla artırılabilirliği görülmektedir. Problem çözme beceri algısının geliştirilmesi, bireylerin problem çözme sürecinde kendilerini daha başarılı olarak algılamalarına ve problem çözme konusunda kendilerine güvenmelerine olanak sağlamaktadır. Böylece, problem çözme becerileri gelişmiş üniversiteye yeni başlayan öğrenciler, problemlerini kendi başlarına çözmeleri gereken yaşamlarının bu zor döneminde daha sağlıklı kararlar verebileceklerdir. Karşılaştıkları problemlerle etkili baş edebilen öğrenciler, üniversite ortamına ve yeni yaşam koşullarına daha sağlıklı uyum gerçekleştirebileceklerdir. Bu çalışmada ÜÜÖ ile PÇE arasındaki psikoeğitim programı öncesi negatif yönde güçlü ilişkinin psikoeğitim programı sonrasında da devam ettiği belirlenmiştir. ÜÜÖ’nden alınan puanlar yükseldikçe PÇE’den alınan puanların düştüğü görülmektedir (Tablo 5, Tablo 6, Grafik 1, Grafik 2). Bu bulguya dayalı olarak öğrencilerin üniversiteye uyum düzeyleri arttıkça problem çözme becerisi algılarının da geliştiği söylenebilir. Problem çözme beceri algısı ile üniversiteye uyum düzeyi arasında belirlenen güçlü ilişki, geliştirilen problem çözmeye dayalı psikoeğitim programının da doğru bir temele dayandırıldığını ve yararlı olduğunu göstermektedir. ÜÜÖ ile PÇE arasındaki güçlü ilişkiyi gösteren bu bulgu, öğrencilerin üniversiteye uyumlarını artırabilmek için aynı zamanda problem çözme becerilerinin de geliştirilmesinin önemli olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır.

ÜÜÖ ve SU alt ölçeği son test puan ortalamaları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanırken ($p < 0.05$), diğer ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 7). Araştırma bulgularına benzer şekilde Erdoğan ve diğerleri (2005)’nin, Eğitim Fakültesinde toplamda 295 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, cinsiyet açısından sosyal ve kültürel uyum düzeylerinde istatistiksel anlamlılıkta farklılığın olmadığı saptanmıştır. Aynı şekilde Karahan ve diğerleri (2005), çalışmalarında da cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin uyum düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Alver (2005), üniversite öğrencilerinin uyum düzeyleri ve empatik becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek için yaptığı çalışmada, üniversiteye uyumda kız ve erkek öğrenciler arasında fark olmadığını saptamıştır. Aynı şekilde Sun Selişik (2009), Mercan & Yıldız (2011), Bayrak & Bülbül (2013) üniversite öğrencilerinin yükseköğretim yaşamına uyum düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya koymuşlardır.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre PÇE ve alt ölçek puan ortalamalarında program sonrasında düşme belirlenmiştir. Envanter ve alt ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 8). Yılmaz, Karaca & Yılmaz (2009), hemşirelik, ebelik ve sağlık memurluğu bölümünde 92 erkek ve 243 kız öğrenci ile yaptığı çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin problem çözme beceri algılarında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Gültekin (2006), psikolojik rehberlik ve danışmanlık öğrencilerinin problem çözme beceri algılarını incelediği araştırmasında, cinsiyet açısından öğrencilerin problem

çözme beceri algıları arasında anlamlı bir fark olmadığını bildirmiştir. Aytekin ve ark. (2015), Yüksel (2015), Erol ve ark. (2016), Genç & Kalafat (2010) ise yaptıkları araştırmalarla üniversite öğrencilerinin problem çözme beceri algıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı düzeyde farklılığın olmadığını ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte, Uslu ve Girgin (2010) 452 kız ve 439 erkek üniversite öğrenci ile yaptığı çalışmada, kız öğrencilere göre erkek öğrencilerinin problem çözme beceri algılarının daha iyi olduğunu saptamışlardır. Aynı şekilde Bakıoğlu, Küçükaydın, Karamustafaoğlu & ark. (2015) yaptıkları çalışmada da kız öğrencilerinin problem çözme beceri düzeyleri erkek öğrencilerine göre daha iyi düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerde uyum düzeyi ve problem çözme beceri algılarına yönelik yapılan çalışmalarda, cinsiyetin uyum düzeyi ve problem çözme beceri algısını farklı şekilde etkilediği görülmekle birlikte söz konusu çalışmaların çoğunda cinsiyetin uyum düzeyini ve problem çözme beceri algılarını etkilemediğini söylemek mümkündür.

Öğrencilerin mezun olunan okula göre program sonrası ÜÜÖ, akademik ve sosyal uyum alt ölçeği puan ortalamaları program öncesine göre yükselmiştir. Ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarında mezun olunan okula göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 7). Konuyla ilgili literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında farklılıklar görülmektedir. Alperden (1993) üniversite öğrencilerinin uyum düzeylerini etkileyen bireysel, sosyal ve ailesel etmenleri belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğrencilerin mezun oldukları orta öğretim şekillerine göre uyum düzeyleri açısından fark olmadığını bulmuştur. Erdoğan ve diğerleri (2005), eğitim fakültesinde öğrenim gören 1. ve 2. sınıf 295 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada, genel lise mezunlarının meslek ve anadolu lisesi mezunlarına göre sosyal uyum problemlerinin daha fazla olduğunu belirlemiştir.

PÇE ve alt ölçek puan ortalamalarında program sonrasında düşme belirlenmiştir. YK alt ölçeği ön test puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanırken ($p<0.05$), diğer alt ölçekler ve envanter toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 8). Saygılı (2000), okul türü ile problem çözme beceri algısı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında sırasıyla fen lisesi, genel lise ve meslek lisesine doğru ilerledikçe öğrencilerin problem çözme beceri algısı konusunda kendilerini başarısız gördüklerini bulunmuştur. Ancak Korkut (2002), araştırmasında genel lise öğrencilerinin süper lise öğrencilerine göre problem çözme becerilerini algılamalarının daha iyi olduğunu saptamıştır.

Yukarıda yer alan çalışmaların sonuçlarında görüldüğü gibi lise eğitim türü öğrencilerin problem çözme algısı ve uyum düzeyini farklı şekillerde etkilemektedir. Öğrencilerin problem çözme algısı ve uyum düzeyini yalnızca lise eğitimini dikkate alarak açıklamaya çalışmanın çok doğru olmayacağı söylenebilir. Problem çözme algısı ve uyum becerisi eğitimin dışında bireysel, sosyal, ailesel ve kültürel özelliklerden etkilenmektedir. Bu nedenle, problem çözme algısı ve uyum düzeyini sadece lise eğitim türü ile açıklamak yerine çok değişkenli yapısını dikkate alarak diğer faktörlerin etkisi ile birlikte değerlendirmenin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin sosyal aktiviteye katılma durumlarına göre ÜÜÖ ön test, SU alt ölçeği ön test ve son test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanırken ($p<0.05$), diğer alt ölçekler ve ÜÜÖ istatistiksel olarak farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 7). Öğrencilerin sosyal aktiviteye katılma durumlarına göre PÇE ve alt ölçek puan ortalamalarında program sonrasında düşme belirlenmiştir. KK alt ölçeği ön test puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanırken ($p<0.05$), diğer alt ölçekler ve envanter toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 8).

Çalışmamıza benzer şekilde, Karahan ve diğerlerinin (2005) I. sınıf üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin %67'sinin sosyal aktivitelere katılmadıkları ve sosyal aktiviteye katılan öğrencilere göre okul ortamına uyum, derslere uyum, toplumsal uyum, duygusal uyum, bireysel uyum ve karşı cinsle arkadaşlık kurmada sorun yaşadıklarını saptamışlardır. Jackson ve diğerlerinin (2001), sosyo-kültürel etkinliklere katılan üniversite öğrencilerinin okul başarılarının daha iyi olduğu, aynı şekilde Ting (1997) de sosyal aktivitelere planlı ve düzenli zaman ayıran üniversite öğrencilerinin okul başarısının ve üniversiteye uyumunun pozitif yönde etkilendiğini belirlemiştir. Benzer şekilde, sosyal-kültürel aktivitelere katılan bireylerin daha mutlu oldukları ve yaşamdan daha fazla doyum sağladıkları belirtilmektedir (Russell & Carroll 1999; Bohnert, Aikins & Edidin 2007; Sevinç & Gizir 2014).

Öğrencilerin anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre program sonrasında ÜÜÖ, akademik ve sosyal uyum alt ölçeği puan ortalamaları program öncesine göre yükselmiştir. Baba tutumlarını demokratik ve demokratik olmayan şeklinde algılayan öğrencilerin program sonrası ÜÜÖ ve SU alt ölçeği puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0.05$.) (Tablo 7).

Erdoğan ve diğerlerinin (2005) yaptıkları çalışmada, ilgisiz tutum sergileyen ailelerin çocukları, aileleri otoriter, aşırı koruyucu ve demokratik tutum gösterenlere kıyasla parasal ve sosyal alanlarda daha fazla uyum problemi yaşadıklarını saptamışlardır.

Öğrencilerin anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre program sonrası PÇE ve alt ölçeklerin puan ortalamaları program öncesine göre düşmüştür. Envanter ve alt ölçeklerin program öncesi ve sonrası puan ortalamalarında anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 8).

Bu çalışmayla aynı şekilde Can ve diğerlerinin (2009) yaptıkları çalışmada da üniversite öğrencilerinin problem çözme becerileri algılamaları üzerine anne-baba tutumunun etkisinin olmadığı saptanmıştır. Ulupınar (1997)'in

çalışmasında anne-baba tutumunun problem çözmede başarı düzeyini etkilediğini belirlemiştir. Problem çözme becerilerinin temelini çocukluk döneminde atıldığı ve ailenin davranışlarından rol modeliyle öğrenilmeye başlandığı bilindiğinden, öğrencilerin aile özelliklerinin de incelenmesi gerektiği düşünülebilir.

Öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri, kendi yetenekleri ve başarısızlıkları, ailelerine karşı sorumlulukları ve ailelerinin kendilerinden beklentileri, sorunlarla başetme becerileri ve kişilik özellikleri sağlıklı yetişkinler olma açısından son derece önemlidir. Hemşire adayları olarak öğrenci hemşireler açısından durum daha özel ve önemlidir. Çünkü hemşirelik sağlıklı/hasta birey ve aileleriyle ve toplumla yoğun ve etkin biçimde çalışmayı gerektirmektedir. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin hem kendileri hem de bakım verecekleri bireyler açısından birçok bilgi ve beceriye sahip ve güçlü olmaları önemlidir. Bu gelişim ise ancak mesleki öğrenim sürecinde uygun yöntemlerle geliştirilmiş programlarla daha etkili verilebilmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada hemşirelik öğrencilerine uygulanan problem çözmeye dayalı psikoeğitim programının; çalışma kapsamındaki öğrencilerin üniversiteye uyum, akademik ve sosyal uyumlarını, problem çözme beceri algısını olumlu yönde artırdığı ve öğrencilerin problem çözme becerisi algıları geliştikçe üniversiteye uyum düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada problem çözmeye dayalı psikoeğitim programı sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin ÜUÖ ve alt ölçekleri olan akademik ve sosyal uyum ölçeklerinden aldıkları puanlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yükselmiştir. PÇE toplam ve YK, PÇYG alt ölçeklerinden aldıkları puanlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalırken, KK alt ölçeğinden alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmamıştır. Psikoeğitim programı öncesi ve sonrası ÜUÖ ile PÇE arasında negatif yönde güçlü bir ilişki belirlenmiştir. ÜUÖ'den alınan puanlar yükseldikçe PÇE'nden alınan puanlar düşmüştür. Yani, öğrencilerin problem çözme becerisi algıları geliştikçe üniversiteye uyum düzeyleri de artmaktadır. Öğrencilerin cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre program sonrası ÜUÖ, akademik ve sosyal uyum alt ölçeği puan ortalamaları program öncesine göre yükselmiştir. Program sonrası cinsiyete göre ÜUÖ ve SU alt ölçeğinde, sosyal aktiviteye katılma durumuna göre SU alt ölçeğinde ve baba tutumlarını algılamalarına göre de ÜUÖ ve SU alt ölçeğindeki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir. Aynı zamanda sosyal aktiviteye katılma durumlarına göre program öncesi ÜUÖ ve SU alt ölçeğindeki farklılıklarda da istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır. Öğrencilerin cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, anne ve baba tutumlarını algılamalarına göre psikoeğitim programı öncesi ve sonrasına göre PÇE ve alt ölçeklerden aldıkları puan ortalamalarında düşme belirlenmiştir. Öğrencilerin mezun olunan okullarına göre YK alt ölçeği ve sosyal aktiviteye katılma durumlarına göre KK alt ölçeği ön testlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken, diğer değişkenlere göre ön test ve son test puan ortalamalarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerle gerçekleştirilen bu çalışmada kullanılan problem çözmeye dayalı psikoeğitim programının müdahale grubu üzerinde yapıldığı göz önünde tutularak, daha sonra yapılacak benzer çalışmaların kontrol grubu da içerecek biçimde planlanması, bu çalışmada uygulanan psikoeğitim programı içeriğinin nitel çalışmalar yoluyla öğrencilerin gereksinimlerine yönelik olarak geliştirilmesi, öğrencilere yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin planlanıp uygulanması önerilir.

KAYNAKLAR

- Akbalık, G. (1997). Bilgilendirme ve Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Üniversiteye Uyumlarına Etkisi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş, Y. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi: Uzunlamasına Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 107-110.
- Alperden, İ.N. (1993). ODTÜ Öğrencilerinin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bireysel, Sosyal ve Ailesel Bazı Etmenler. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altun, İ. (2003). The Perceived Problem Solving Ability and Values of Student Nurses and Midwives. *Nurse Education Today*, 23, 575-584.
- Alver, B. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri Ve Akademik Başarılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı, Marmara Üniversitesi, 21-23 Eylül, İstanbul, 188-189.
- Aytekin, G., Özdemir, ST., Ediz, P. & Ceylan, F. (2015). Uludağ Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri İle Empatik Becerilerinin Karşılaştırılması. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 14(2):13-16.
- Bakioğlu, B., Küçükaydın, MA., Karamustafaoğlu, O., Sağır, UŞ., Akman, E., Ersanlı, E. & Çakır, R. (2015). Öğretmen Adaylarının Bilişötesi Farkındalık Düzeyi, Problem Çözme Becerileri ve Teknoloji Tutumlarının İncelenmesi. *Trakya University Journal of Education*, 5(1):22-33.
- Bayrak, A. Ö. & Bülbül, T. (2013). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yükseköğretim yaşamına uyum düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 6-20.
- Beekhoven, S., De Song, U. & Van Hout, H. (2004). The Impact of Firstyear Students Living Situation on the Integration Process and Study Progress. *Educational Studies*, 30 (3), 277-290.
- Bohnert, A. M., Aikins, J. W., & Edidin, J. (2007). The role of organized activities in facilitating social adaptation across the transition to college. *Journal of Adolescent Research*, 22 (2), 189-208.
- Brigham, T. A., Moseley, S. A., Sneed, S. & Fisher, M. (1994). Excel: An Intensive And Structured Program of Advising and Academic Support to Assist Minority Freshman to Succeed at a Large State University. *Journal of Behavioral Education*, 4 (2), 227-242.
- Bulut, S., Ertem, G. & Sevil, Ü., (2009). Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2 (2), 27-38.
- Can A. (2016), Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi, 4. Baskı. Salmat Basım Yayıncılık A.S.Tic.Ltd.Şti.
- Can, Ö. H., Öner, Ö. İ. & Çelebi, E., (2009). Üniversite Öğrencilerinde Eğitimin Sorun Çözme Becerisine Etkisinin incelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4 (10), 35-58.
- Dale, P. M., & Zych, T. (1996). A Successful College Retention Program. *College Student Journal*, 30, 354-360.
- Erdemir, F. (1998). Hemşirenin Rol ve İşlevleri ve Hemşirelik Eğitimin Felsefesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2 (1), 59-63.
- Erdoğan, S., Şimşek, B. H. & Şanlı, H. S. (2005). Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Ekonomik, Sosyal, Kültürel Uyum Sorunlarını Etkileyen Bazı Etmenler. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 1-13.
- Erol, F., Tanrikulu, F., Dikmen, Y., & Akduran, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5460-5470.
- Genç, S.Z. & Kalafat, T. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik Becerileri İle Problem Çözme Becerileri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), 135-147.
- Gerdes, H., & Malinckrodt, B. (1994). Emotional, Social, and Academic Adjustment of College Student: A Longitudinal Study of Retention. *Journal of Counseling Development*, January/February (72), 281-188.
- Gültekin, A. (2006). Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Heppner, P. P. & Petersen, C. H. (1982). The Development and Implications of a Personal Problem-Solving Inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29 (1), 66-75.
- Hinkle, S.E. (2004). Making The Transition: The Adjustment Experiences of First-Year Students Attending a Pre-College Academic Program. Doctor Thesis, Indiana University.
- Hoffman, L. R. (2000). The Effects of Social Skills Training On College Adjustment. A Dissertation Presented To The Faculty of The Graduate School of Psychology Fuller Theological Seminary, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy (Psychology), London.
- Hökelekli, H. (2013). Psikolojye Giriş (4. Basım). Bursa: Emin Yayınları.
- Jackson, T., Weiss, E.K., Lundquist, J.L. & Hooper, D. (2001). The Impact of Hope, Procrastination and Social Activity on Academic Performance of Midwestern College Students. *Education*, 124 (2), 310-320.
- Kaemmerer, D., Wellman, N.S. & Himgburg, S. P. (2002). Dietetics Students' Low Knowledge, Attitudes, and Work Preferences Toward Older Adults Indicate Need For Improved Education About Aging. *Journal of The American Dietetic Association*, 102, 197-202.
- Karahan, F., Sardogan, M.E., Özkamalı, E. & Dicle, AN. (2005). Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Üniversiteye Uyum Düzeylerinin Sosyokültürel Etkinlikler Açısından İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (30), 63- 71.
- Kaya, M., Genç, M., Kaya, B., & Pehlivan, E. (2007). Tıp Fakültesi ve Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Depresif Belirti Yaygınlığı, Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Etkileyen Faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18 (2), 137-146.
- Kelleci, M. & Gölbaşı, Z. (2004). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8 (2), 1-8.
- Kıssal, A., Kaya M. & Koç, M. (2016). Hemşirelik ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3):134-141.
- Koç, M., Avşaroğlu, S. & Sezer, A. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Problem Alanları Arasındaki İlişki. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 483-497.
- Korkut, F. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184.
- Lamothe, D.J. (1995). Coping with the Transition to University: The Impact of a Social Support-Based Intervention. Master Thesis, Wilfrid Laurier University, Canada.
- Lee, M., B. & Brysiewicz, P. (2008). Enhancing Problem Solving and Nursing Diagnosis in Year III Bachelor of Nursing Students. *Nurse Education Today*, 29, 389-397.
- Martin, N. K. & Dixon, P. N. (1994). The Effects of Freshman Orientation and Locus of Control on Adjustment to College: A Follow-up Study. *Social Behavior and Personality*, 22 (2), 201-208.
- Mercan, Ç. S. ve Yıldız, S. A. (2011). Eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 135-154.
- Özkan, S. & Yılmaz, Ö. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyum Durumları (Bandırma Örneği). *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, :5 (13), 153-171.
- Özkök, A. (2005). Disiplinlerarası Yaklaşım Dayalı Yaratıcı Problem Çözme Öğretim Programının Yaratıcı Problem Çözme Becerisine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 159-167.
- Öztürk, N. & Ulusoy, H. (2008). Marmara Üniversitesi Lisans ve Yüksek Lisans Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörler. *Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1 (1), 16-25.
- Pratt, M. W., Bowers, C., Terzian, B., Hunsberger, B., Mackey, K., Thomas, N. & diğerleri (2000). Facilitating the Transition to University: Evaluation of a Social Support Discussion Intervention Program. *Journal of College Student Development*, 41 (4), 427-441.
- Russell, J.A. & Carroll, J.M. (1999). On The Bipolarity of Positive and Negative Effect. *Psychological Bulletin*, 125, 3-30.

- Savaşır I. & Şahin N.H. (1997). Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, No:9. Ankara.
- Saygılı, H. (2000). Problem Çözme Becerisi ile Sosyal ve Kişisel Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sevim A. S. & Yalçın İ. (2006). Kısa Süreli Bir Oryantasyon Programı Denemesi: Öğrencilerin Uyum Düzeyleri ve Programa İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilimleri Dergisi*, 39 (29), 217-233.
- Sevinç, S. ve Gizir, C. A. (2014). Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin bakış açılarından üniversiteye uyumu olumsuz etkileyen faktörler (Mersin Üniversitesi Örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14 (4), 1285- 1308.
- Söylemez, S. (2002). Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Bir Grup Çalışması Programının Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Strage, A. (2000). Predictors of College Adjustment and Success: Similarities and Differences Among Southeast-Asian-American, Hispanic and White Students. *Education*, 120 (4), 731-740.
- Sun Selışık, Z. E. (2009). College adjustment: A study on english prep school students studying in Northern Cyprus. Yayımlanmamış doktora tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Enstitüsü Eğitim Bilimleri, Ankara.
- Şahin, N.H., Batıgün, A.D. & Uğurtaş, S. (2002). Kısa Semptom Envanteri (KSE): Ergenler İçin Kullanımının Geçerlik, Güvenirlik ve Faktör Yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13 (2), 125-135.
- Temel, E., Bahar, A. & Çuhadar, D. (2007). Öğrenci Hemşirelerin Stresle Başetme Tarzları ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2 (5), 107-118.
- Ting, S.R. (1997). Estimating Academic Success in the 1st Year of College for Specially Admitted White Students: A Model Combining Cognitive and Psychosocial Predictors. *Journal of College Student Development*, 38 (4), 401-409.
- Tutuk, A., Al, D. & Doğan, S. (2002). Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi ve Empatik Düzeylerinin Belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6 (2), 36-41.
- Uçan, Ö., Taşçı, S. & Ovaoglu, N. (2008). Eleştirel Düşünme ve Hemşirelik. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3 (7), 17-27.
- Ulupınar, S. (1997). Hemşirelik Eğitiminin Öğrencilerin Sorun Çözme Becerisine Etkisi. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uslu, M. & Girgin, Ç. (2010). The Effects Of Residential Conditions on The Problem Solving Skills of University Students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 3031–3035.
- Wang, J., Kao Lo, C. & Ku, Y. (2004). Problem Solving Strategies Integrated into Nursing Process to Promote Clinical Problem Solving Abilities of RN-BSN Students. *Nurse Education Today*, 24, 589-595.
- Yalım, D. (2007). Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Uyum: Psikolojik Sağlık, Basa Çıkma, İyimserlik ve Cinsiyetin Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yardım, N., Mollahaliloğlu, S., Hülür, Ü., Aydın, S. & Ünüvar, N. (2007). Türkiye Cumhuriyet Sağlık Bakanlığı, “21 Hedefte Türkiye Sağlıkta Gelecek”. Ankara: Yücel Ofset Matbaacılık Turizm Sanayi Tic. Ltd. Şti.
- Yılmaz, E., Karaca, F. & Yılmaz, E. (2009). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12 (1), 38-48.
- Yurttaş, A. & Yetkin, A. (2003). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Empatik Becerileri ile Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6 (1), 1-13.
- Yüksel, A. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme öz değerlendirme sonuçları ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(1): 37-49.
- Zaybak, A. & Khorshid, L. (2006). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 22 (2), 137-146.

EXTENDED ABSTRACT

In our country young people begins to university life after the grueling and challenging college entrance exam. Most of the time, the first year of university life seen as a relief in the result of this entrance exam, can often be a year of crisis for these young people. If the young person's self-knowledge and ability to express correctly, effective problem-solving and coping skills are not adequate, there is no effective way to find a solution to the problems of the university, which is a new lifestyle. Students are forced to adapt to their new lives as well as to cope with the problems that youth have with them. However, this process is not easy and students may experience compliance problems depending on the need to live in a new urban setting, to experience differences in university life, to interact with people from various cultures, to take responsibility for actions such as managing money and time previously made by their parents, and to enter a new group. (Özkan & Yılmaz 2010; Erdoğan, Şimşek & Şanlı 2005; Karahan ve ark. 2005; Beekhoven, Song & Van Hout 2004; Aktaş 1997). Adaptation to the university; is a dynamic process based on mutual interaction between the student and the university environment. To be able to adapt to the university healthily is important by means of school success, development of skills, acquisition of new habits, individual happiness of the student and psychological health. It has been thought that it would be useful to establish a psychoeducation program that would provide effective problem-solving skills in order to facilitate adaptation of nursing students to university life at the first year of university. Through this program, students who are able to demonstrate positive behaviors in interpersonal relationships and gain the ability to cope effectively with problems; will create a professional and successful nurse generation and improve the quality of care that these nurses will give. In this research, it is aimed to apply the problem solving based psychoeducation program to the students who have just started university and to evaluate their problem solving skills perceptions and their adaptation to the university. The research has been effectuated with 46 nursing students. In the psychoeducation program, the subjects which consist of self-awareness, awareness development, effective problem solving skills and positive behavior development are applied in total of eight sessions. The sessions are held once a week for about 90 minutes in four separate groups. "Personal Information Form", "University Adaptation Scale" (UAS) and "Problem Solving Inventory (PSI)" were used as data collection tools. A total of 31 items are composed of two sub-dimensions, "Social Compliance (SC)" and "Academic Compliance (AC)". In the score of the scale, the numerical values (1-4) of the options are summed to obtain the total score and subscale scores. A high score on the scale is a sign of high compliance. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale is .90 and the Cronbach Alpha internal consistency coefficient for this study has been found as .73. PSI is a likert-type scale consisting of 35 items that measure the perception of problem solving skills and scored between 1-6. The Inventory has three subscales: Reliability to Problem Solving Ability (RPSA), Approach Avoidance (AA) and Personal Control (PC). High scores indicate that there is a low level of problem solving and unable to find effective solutions to problems. Low scores indicate that they are effective in problem solving and that they have successful problem solving skills. Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the inventory was found to be .90 and the Cronbach Alpha internal consistency coefficient for this study has been determined .85. In order to conduct the research, an ethics committee has been obtained from the Ethics Committee of Hacettepe University (Decision No: 2010 / 431-586). The necessary permits are obtained from the School of Health Schools where the preliminary application of the research (Decision No: 2010 / 08-364) and the researches (Decision No: 2010/07) are made. The written consent of the students is taken before the application started. Data were analyzed with SPSS 15.0 statistical program, number-percentage distributions, t test, pearson correlation and Mann Whitney U test are used in evaluation. For statistical significance, $p < 0.05$ is taken in the tests. It is determined that the majority of the students (35 people) are female, 25 of them are general high school students and 21 are graduated from anatolian high school and 31 students are living in the city. 25 of the students have stated that they have voluntarily come to this department 14 are involved in any social activity. They stated that 18 of them have perceived their mothers' attitudes as democratical and 24 of them have perceived their fathers' attitudes as democratical. The total score of the students' compliance scales has been determined as 91.65 ± 8.59 before the program and 101.09 ± 10.93 after the program. The total score of the AU subscale which been 12.80 ± 3.75 before the program, has been determined as 14.96 ± 2.92 after the program. The SU subscale point average has been determined as 78.85 ± 8.24 before the program and 86.13 ± 10.55 after the program. These changes in all three dimensions of the scale are statistically significant ($p < 0.05$). The PCI total score average of the students has been determined as 87.98 ± 16.58 before the program and 71.30 ± 12.60 after the program. The average score of the AA subscale has been determined as 44.67 ± 10.07 before the program and 36.15 ± 8.22 after the program. Likewise, students score an average of 27.59 ± 7.57 before the program and 21.26 ± 5.48 after the program at RPSA subscale. These changes are statistically significant ($p < 0.05$). In the subscale of PC, there has been no statistically significant difference between the pre- and post-program's average scores ($p > 0.05$). As a result, There has been determined a strong negative correlation

between the UAS and PSI before the psychoeducation program ($r = -.583, p < 0.05$) and after ($r = -.507, p < 0.05$). It has been stated that the higher the scores from the UAS, the lower the scores from the PSI. It is observed that as the students' problem-solving skills perceptions evolve, the level of adaptation to the university seems to increase. It is recommended that the content of the applied psychoeducation program should be developed in accordance with the needs of the students through qualitative studies; considering that the work is done on the intervention group and so as to include the control group of similar studies to be carried out later and also recommended that guidance and counseling services for students are planned and implemented.